

9. Филатова О. Эмоциональный интеллект как показатель целостного развития личности // Персонал, № 5, 2000. – 243 с.

Maria Korman

Ternopil National Economic University

Emotional Staff Intellect as a Basis for Efficient Development of an Organization

The objective of the article is a comprehensive research of correlation and interdependence between emotional staff intellect and efficient development of organization, differentiation of criteria for emotionally intellectual organization and its formation.

The development of emotional intellect is directly linked to the formation and conditions for the emotional management.

The emotional activities, from the viewpoint of emotional management, are directed to optimization of an organization's emotional atmosphere being a responsibility and a competence of manager.

Hence, the staff emotional intellect is essential for emotionally intellectual organization's formation which is being possible if a number of conditions are available. The main problem here is definition of ways, instruments and methods to form the constituents of such organization.

emotional intellect, emotional competence, emotionally intellectual leader, emotionally intellectual organization

Одержано 11.13

УДК 33.331.56

Н.В. Куліш, викл.

Кіровоградській національний технічний університет

Вплив інформаційного суспільства на формування молодіжної робочої сили

В статті розглянуто сучасні проблеми формування інформаційного суспільства у світі та в Україні. Досліджено вплив нової парадигми суспільного розвитку на формування молодого працівника. **інформаційне суспільство, виробництво знань, революція інформаційних технологій, постіндустріальне суспільство, економіка знань, молодіжна робоча сила, Homo sapiens та Homo indicium**

Н.В. Кулиш

Кіровоградский национальный технический университет

Влияние информационного общества на формирование молодежной рабочей силы

В статье рассмотрены современные проблемы формирования информационного общества в мире и в Украине. Изучено влияние новой парадигмы общественного развития на формирование молодого работника.

информационное общество, производство знаний, революция информационных технологий, постиндустриальное общество, экономика знаний, молодежная рабочая сила, Homo sapiens и Homo indicium

Україна є досить молодою економічно і політично незалежною державою. Виокремлення сучасної України з загальноєвропейського простору відбувалось досить стихійно, на тлі бурхливого економічного розладу, що охопив наприкінці 80 років

© Н.В. Куліш, 2013

СРСР. Втрата державного регулювання, порушення сталих економічних зв'язків стали причинами економічного занепаду. У той час, як більшість країн світу оволодівали провідними комп'ютерними технологіями і стрімко розвивали галузі пов'язані з виробництвом знань та інформаційних ресурсів, українському суспільству з останніх зусиль доводилося боротися з величезними рівнями відкритого й прихованого безробіття, з гіперінфляційним знеціненням грошової одиниці, із збанкрутуванням та закриттям підприємств.

Існування на межі виживання відкинуло українську економіку на декілька десятиліть відносно економік більш розвинених країн світу. Однак, подолання економічного занепаду і підвищення рівня життя населення зробили свою справу. Україна почала приєднуватися до загальносвітового інформаційного простору. Спочатку досить повільно, а потім все більш прискорено українці почали залучати до використання у виробництві і повсякденному житті сучасні технології. В останні роки інформатизація українського суспільства відбувається шаленими темпами. Так, наприклад, перший мобільний дзвінок було зроблено у США 3 квітня 1973 року віце-президентом корпорації Motorola Мартином Купером. Вже у травні 1978 року, у Бахрейні було засновано першу комерційну мережу мобільного зв'язку. У 1983 році мобільний зв'язок отримав всесвітній розвиток. В Україні ж мобільний зв'язок розпочав своє життя лише через десять років, 1 липня 1993 року, коли першим Президентом незалежної України Л.М. Кравчуком була зроблена 40-секунда розмова з послом України в Німеччині — Іваном Пісковим [3]. На кінець 1993 року ринок мобільного зв'язку в Україні був мікроскопічним: 2800 абонентів або 0,01% від чисельності населення країни [4]. У 1996 році чисельність користувачів послуг мобільного зв'язку становила всього 30 тис. осіб [3]. Лише, з 1999 року, коли крім УМС, на українському ринку мобільного зв'язку з'являється Київстар, компанії починають конкурувати між собою, пропонуючи більш вигідні умови споживачам. Саме з цього часу починається досить стрімкий розвиток мобільного зв'язку в Україні. У 2002 році чисельність абонентів мобільних операторів складає вже 12 млн. осіб, тобто приблизно четверту частину населення [4]. За даними консалтингової компанії Advanced Communications & Media, у другому кварталі 2013 року кількість активних абонентів мобільного зв'язку становила понад 61,72 млн. осіб, тобто рівень проникнення мережевого зв'язку в Україні перевищив 130% [6]. На думку науковців, інформаційне суспільство в Україні буде створене не раніш як через чверть століття [8]. Хоча цифрова цивілізація людства перебуває все ще у стані зародження, однак навколишній світ набуває дедалі більше ознак інформаційного суспільства, що підкреслює надзвичайну актуальність вивчення даної проблеми.

Дослідженням проблем інформатизації суспільства, вивченням концепцій виробництва знань в останні роки займалось дуже багато відомих вітчизняних та закордонних вчених: Ф. Макхлуп, М. Порат, Ю Хаяши, Д. Белл, Е. Тоффлер, Л. Корвалікс, М. Гиббонс, К. Лимож, Х. Навотни, С. Шварцман, П. Скотт, М. Трой, Л. Лидесдорф, Г.Б. Клейнер, О.А. Комарова, І. Дежина, В. Кисильова, М.В. Федоров, Є.В. Пешина та інші. У своїх роботах вони приділяють увагу проблемам формування інформаційного суспільства, зміні ролі і характеру освіти у сучасному житті. Проте, на сьогоднішній день вчені так і не дійшли згоди стосовно загальної назви і характерних рис нової парадигми світового розвитку. Різні вчені використовують цілу плеяду назв: Lifelong Learning Society (суспільство дожиттєвого навчання); Digital Society (цифрове суспільство); Net-Intellect Society (суспільство мережевого інтелекту); Global Society (глобальне суспільство); Information Society (інформаційне суспільство); Silicon Society (кремнієве /піскове суспільство) та Economy of knowledges (економіка знань) [8].

Враховуючи вище викладене метою статті є дослідження проблем становлення та впливу інформаційного суспільства на поведінку і свідомість людини, як представника робочої сили.

Методологічною основою дослідження є системний підхід, метод наукової абстракції, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, економіко-статистичного аналізу.

Не вірно було б вважати, що революція інформаційних технологій відбувається лише з середини ХХ століття, або, що людство в повній мірі не оцінювало їх значущість. Розвиток інформаційних технологій має дуже глибоке коріння, і розпочався він з виникненням писемності, яка створила зовсім нові сфери зайнятості. Нових поштовх для розвитку суспільства дала поява книгодрукування. З появою друкарень, значно полегшується процес розмноження книг, і у ХІІ–ХІХ ст. відбувається розквіт видавничої справи, а з часом з'являються і перші періодичні видання. Цілу низку відкриттів, які змінили інформаційний простір суспільства, значно полегшивши та спростивши процес передачі інформації, посприявши більш швидкому обігу знань між різними народами принесло ХІХ століття. Один за одним з'являються телеграф (1837), телефон (1876) і радіо (1895) [1, с. 4] Початок ХХ століття пов'язаний з появою телебачення. У 1934 році у Німеччині починає працювати перше регулярне телебачення, і вже Берлінська олімпіада 1936 року стає першою з якої ведеться пряма телетрансляція [2]. З цього часу радіо і телебачення стають найбільш масовими засобами розповсюдження освітньої, культурної, науково-пізнавальної та політичної інформації. Однак, справжня революція в організації та обробці інформації і знаній відбулася з появою комп'ютера. Саме комп'ютеризація суспільства надала поштовх для переходу від індустріального до інформаційного суспільства.

Технологічна революція в області електроенергії, хімічної промисловості, засобах зв'язку та інформатизації на зламі ХІХ та ХХ сторіччя суттєво змінила світ та значно прискорила його розвиток. Поява нових видів енергії, сировини, постійний пошук нових можливостей їх застосування стрімко й впевнено змінювали суспільство. В свою чергу поява нових технологій та способів виробництва значно підвищували вимоги до освітньо-професійного рівня працівників. Підвищення ролі знань та інформації не залишилась поза увагою вчених. Одним з перших вивчати вплив знань на виробництво почав американський економіст Фріц Макхлуп [7, с. 5]. У своїй праці «Виробництво та застосування знань у США», у 1962 році, Макхлуп впроваджує поняття «індустрія знань», до якої він включає п'ять секторів інформаційної діяльності у суспільстві: освіта, наукові дослідження і розробки, засоби масової інформації, інформаційні технології та інформаційні послуги. Цей твір мав карколомні наслідки у світовій науці. За підрахунками Макхлупа, в 1959 році 29 % валового національного продукту США вироблено індустрією знань. За розрахунками послідовника Макхлупа, економіста Марка Пората, у 1967 року індустрія знань («інформаційна економіка») вже виробляла 46 % валового національного продукту США [9, с. 52].

Майже одночасно з Фріцом Макхлупом на збільшення ролі знань у сучасному світі звернули увагу і науковці з інших країн. Фактично одночасно з американським вченим, у 1969 році, про особливості інформаційного суспільства заговорив представник японського наукового світу – професор Ю. Хаяши. Майже відразу за ними, у 1973 році, свої наукові дослідження стосовно постіндустріального суспільства оприлюднили американські соціологи Д. Белл і Е. Тоффлер [10, с. 6].

За даними угорського університетського науковця-соціолога Ласло Карвалікса, термін «інформаційне суспільство» виник у середовищі японських соціологів на початку 60-х років. У 80-ті роки цей термін стає популярним серед широкого кола

фахівців і політиків на фоні значного прогресу у виробництві комп'ютерних засобів і в будівництві телекомунікаційних мереж [9, с. 52].

Американський соціолог Деніел Белл розвинув концепцію «постіндустріального суспільства», підкреслюючи важливість інформації та знань в постіндустріальній економіці, поступово все частіше замість терміну «постіндустріальне суспільство» вживав термін «інформаційне суспільство».

Наукові розробки Макхлупа, Белла, Тофлера, Хаяши і сьогодні не втратили актуальності та залишаються теоретичною базою для подальших досліджень. Наприкінці ХХ століття темпи оновлення знань, інформації, технологій ще більш прискорились, що не залишилось поза увагою наших сучасників. Дослідженнями суспільства знань наприкінці минулого тисячоліття ретельно займався американський філософ і соціолог П. Дракер [11]. У цей же час американський соціолог М. Кастельс досліджував питання особливостей розвитку економіки, суспільства і культури в інформаційному світі [5]. У 1995 році на засіданні Комітету по науково-технічній політиці ОЕСР було вперше представлено концепцію економіки знань [10, С. 6].

Потрібно зауважити, що роль знань і інформації продовжує весь час збільшуватися. До того ж цей процес отримав стрімкого характеру. Особливо відчутними ці зміни стали з кінця ХХ століття. Поява і розповсюдження персональних стаціонарних і мобільних комп'ютерів, розвиток супутникового зв'язку й інших бездротових способів передачі інформації, удосконалення існуючих технологій починаючи з межі тисячоліть досягли шаленого темпу. Майже кожен місяць приносить суспільству нові відкриття і відчутне удосконалення техніки і технологій. Темпи старіння інформації, знань та навичок значно прискорились. Знання, які були отримані 2-3 роки тому стають зовсім неактуальними. Це примушує сучасну людину, для того щоб відповідати сучасним вимогам виробництва і економіки, постійно оновлювати свою власну інформаційну базу.

Зрозуміло, що не все людство відразу зробило таку кардинальну зміну своїй самосвідомості. Далеко не кожен в Україні, сьогодні, розуміє необхідність довічної освіти й постійного оновлення знань. Значна частина українського суспільства залишилась неохопленою інформаційною революцією. З одного боку, частка цього несвідомого суспільства, перебуває зараз у таких катастрофічно несприятливих економічних умовах, що стурбована лише питанням банального виживання. А, як відомо, задоволення вищих потреб хвилює людину, лише за умови задоволення базових. З іншого боку, значну частину неохопленої інформаційно-освітнім процесом громади становлять особи похилого віку, які не зовсім розуміють процеси, що відбуваються у суспільстві. Відносяться дуже насторожено до змін, і досить невпевнено почувають себе в сучасному інформаційно-технічному середовищі. В кращому випадку, вони використовують мобільні телефони, в найкращому – персональні комп'ютери. Для них і досі земля куля – це величезна територія з розрізнених держав. Вони відчують значну відмінність однієї нації і культури від іншої. Багато з них взагалі ніколи не виїжджали за межі власної країни, а іноді, і власного регіону. Проте, як це не сумно, але це зникаюча частина населення. На зміну їм приходить нове покоління, для якого земля – це зовсім невеличка територія. Які не бачать суттєвих відмінностей між країнами і націями, вірою та уподобаннями. Їх не турбують культурні та ментальні відмінності. Вони не мають такого значного почуття Вітчизни, як попередні покоління. Вони дуже легко і з явним задоволенням, у пошуках кращої долі, переїжджають з однієї країни до іншої і всюди почувають себе як вдома. Це космополіти, для яких будинком є вся планета.

Значний поштовх для такої зміни відчуття себе і свого місця у суспільстві і оточуючому середовищі зіграла як раз інформаційна революція останніх років. Саме

вона зламала бар'єри і кордони між різними народами, зробила їх ближче один до одного, створила умови для швидкісного обміну інформацією, знаннями, освітніми і культурними накопиченнями. Завдячуючи комп'ютерам та мережі Internet значна частина людського життя вже перемістилась у віртуальний (інформаційний) простір. Сучасна людина використовує комп'ютер та Інтернет не лише як джерело інформації або аналог друкарської машинки, вона працює, відпочиває, спілкується, тобто фактично живе у віртуальному просторі. Молоде покоління, у віці до 30 років, фактично не розрізняє віртуальне і реальне (фізичне) життя. Воно отримує від них абсолютно однакове задоволення.

Повсякденне життя значної частини людства майже повністю пов'язано з інформаційними технологіями. Одні розробляють нові, більш досконалі види комп'ютерної техніки, інші – створюють нове програмне забезпечення, без якого не можливо ні працювати, ні відпочивати в Інтернет-мережі. Проте не лише відпочинок і спілкування сьогодні охоплено комп'ютерними технологіями. У віртуальний простір перейшли питання виробництва і збуту продукції, надання послуг (зокрема консультативних і освітніх), діяльність ринку праці (у великих містах майже всі роботодавці і робітники шукають один одного за допомогою Інтернет-ресурсів). Крім того взаємозв'язок переважної більшості урядових і громадських організацій має також віртуальний характер. Громадянин має можливість за допомогою мережі Інтернет вивчити законодавство країни, дізнатись статистичну інформацію, звернутись до Державної служби зайнятості з питань працевлаштування, подати податкову декларацію або отримати консультацію у працівників Податкової служби. За допомогою сучасних інформаційних технологій людина може контролювати стан власних банківських рахунків, робити оплату комунальних або комунікаційних послуг, придбати транспортні квитки тощо.

Оточуючи нас умови змінилися настільки, що, на нашу думку, можна вести мову про еволюційну зміну й самої людини. Коли на зміну типу *Homo sapiens sapiens* приходить *Homo sapiens indicium* (людина інформації), яка вже сьогодні левову частку свого життя перебуває не у реальному, а у віртуальному світі. Точніше, для цієї людини віртуальний світ є таким же реальним як і звичайне оточуюче середовище. Для неї фактичне місцезнаходження не має ніякого значення. Вона легко змінює країну, роботу, взагалі напрямок діяльності. Сучасні молоді працівники, які як раз і є першими представниками нового типу *Homo indicium* дуже часто не мають таких гарних енциклопедичних знань як попередні покоління, проте вміють дуже швидко отримувати необхідну на даний час інформацію і застосовувати її. Вони не бачить сенсу у запам'ятовуванні всієї отриманої інформації. Молодь просто достає її з комп'ютерних мереж як з камери схову, використовує і знову відправляє на склад до запитання. Фактично, для сучасної людини, комп'ютер та інші засоби накопичення і обробки інформації стають її продовженням, продовженням її рук й мозку. Таким чином, становлення інформаційного суспільства означає не лише науково-технічний розвиток суспільства, не лише зміну вимог до робітників і роботодавців, а й еволюційний розвиток самої людини відповідно до вимог часу. Тому, на нашу думку, питання особливостей формування, функціонування та регулювання молодіжного ринку праці в умовах становлення інформаційного суспільства потребує подальших глибоких наукових досліджень.

Список літератури

1. Абдулаев И. З. Информационное общество и глобализация: Критика неолиберальной концепции / Абдулаев И. З. – Ташкент. : изд-во «Фан ва технология», 2006. — 191 с.

2. Визе С. Игры XI Олимпиады. Берлин – 1936 [Електронний ресурс] / С. Визе // Ставропольская правда – 21.04.2012 – Режим доступу: http://www.stpravda.ru/20120421/igry_khi_olimpiady_berlin1936_60180.html.
3. Зародження мобільного зв'язку в Україні [Електронний ресурс] : Офіційний сайт компанії МТС. – Режим доступу: http://company.mts.com.ua/ukr/company_history.php.
4. История мобильной связи в Украине [Електронний ресурс] / А. Панченко // Сегодня – 11. – Режим доступу до газети: <http://www.segodnya.ua/newsarchive/v-1993-v-ukrainu-prishla-mobilnaja-svjaz.html>.
5. Кастельс. М. Информационная эпоха : экономика, общества и культура / М. Кастельс ; пер. с англ. под науч. ред. О. Н. Шкаратана. – М. : Изд. Дом Гос. Ун-та: ВШЭ, 2000. – 608 с.
6. Количество абонентов сотовой связи в Украине на 30% превышает население [Електронний ресурс] // Зеркало недели. – Режим доступу до газети: http://zn.ua/TECHNOLOGIES/kolichestvo-abonentov-sotovoju-svyazi-v-ukraine-na-30-prevyshaet-naselenie-122384_.html.
7. Луковкин С. Б. Проблемы становления информационного общества в современной философии : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук : спец. 09.00.03. «История философии»; 09.00.11. «Социальная философия» / С. Б. Луковкин. – Мурманск, 2006 — 27 с.
8. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький та ін. – К. : Правова єдність, 2009. – 44 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1777030351326/ekonomika/informatsiyna_bezpeka_skladova_ekonomichnoyi_bezpeki_pidpriemstva
9. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. –Київ: Академія української преси, центр вільної преси, 2013. – 447 с.
10. Фёдоров М. В. Современные концепции производства знаний / М. В. Фёдоров, Э. В. Пешина // Университетское управление: Практика и анализ. – 2012. – № 3.– С. 6-12.
11. Drucker P. The Age of Social Transformation / P. Drucker // The Atlantic Monthly. – 1994. – Vol.274, № 5. – С. 53-80.

Natalya Kulish

Kirovograd national technical university

Influence of informative society is on forming of youth labour force

The aim of the article is research of problems of becoming and influence of informative society on behavior and consciousness of man, as a representative of labour force.

There is technological revolution in area of electric power, chemical industry, communication and informatization means on the fracture of XIX and XX of century substantially changed the world and considerably accelerated his development. Appearance of new types of energy, raw material, permanent search of new possibilities of their application headily and confidently changed society. Increase of role of knowledge and information did not remain out of eyeshot scientists. ew the own informative base. Everyday life of considerable part of humanity is almost fully related to information technologies.

Surrounding us terms changed so that, to our opinion, it is possible to conduct speech about an evolutional change and man. When on a change as Homo of sapiens sapiens comes Homo of sapiens indicium (man of information), which already today lion's share of the life is not in the real, but in virtual world. Thus, becoming of informative society means not only scientific and technical development of society, not only change of requirements to the workers and employers but also evolutional development of man in accordance with the requirements of time.

informative society, production of knowledge, revolution of information technologies, постіндустріальне society, economy of knowledge, youth labour force, Homo of sapiens and Homo of indicium

Одержано 15.10.13